

Inhoud

Woord vooraf	9
I God laat Jakob als Israël zich verzoenen met Ezau	11
<i>Genesis 32:1-33:11</i>	
1 Jakob verlangt naar verzoening met zijn broer Ezau 32:1-8	13
2 Jakob zoekt de genade in de beloften van de HEERE 32:9-12	20
3 Jakob tracht door giften zelf de genade te bewerken 32:13-21	25
4 De HEERE worstelt met Jakob en breekt zijn kracht 32:21-25	30
5 De zon gaat op over Israël 32:26-32	36
6 Israël gaat Ezau tegemoet 33:1-4	44
7 Jakob geeft 'mijn zegen' terug aan Ezau 33:5-11	49
II Jakob bij Sichem	55
<i>Genesis 33:12-34:31</i>	
8 Jakob slaat Ezau's aanbod af en komt bij Sichem 33:12-20	57
9 Israël in de gevarenzone 34:1	62
10 Waar Dina's nieuwsgierigheid toe leidt 34:1-3	68
11 Jakob, de vader van Dina, zwijgt 34:4-5	74
12 Hemor, de vader van Sichem, zet zich in voor zijn zoon 34:6-12	80
13 Jakobs zonen bedriegen Hemor en Sichem 34:13-17	89

14	Hemor en Sichem bedriegen hun volk 34:18-24	97
15	Twee zonen van Jakob plegen genocide 34:24-26	104
16	Tien zonen van Jakob plunderen de stad 34:27-29	110
17	Vader Jakob doet voor het eerst zijn mond open 34:30-31	114
III Jakob naar Bethel <i>Genesis 35:1-7</i>		121
18	De HEERE zet Zichzelf weer bij Jakob op de agenda 35:1	123
19	Jakob bereidt zich voor op de ontmoeting met de HEERE 35:2-3	127
20	De HEERE verschaft Jakob veiligheid 35:4-7	133
IV De afsluiting van de eigenlijke geschiedenis van Jakob <i>Genesis 35:8-29</i>		141
21	De HEERE sluit Jakobs verleden als vluchteling af 35:8	143
22	De HEERE legt Jakobs toekomst als vader van Israël open I 35:9-15	148
23	De HEERE legt Jakobs toekomst als vader van Israël open II 35:9-15	155
24	De HEERE beproeft Jakobs geloof in de belofte 35:16-18a	161
25	De HEERE geeft Jakob levenskracht door de belofte 35:18b-21	169
26	Jakobs gezag wordt verbroken 35:22-26	177
27	Izaks sterven als afsluiting 35:27-29	185

V	<i>Afscheid van Ezau</i>	193
	<i>Genesis 36:1-39; Maleachi 1:1-5</i>	
28	De Geest heeft wat te zeggen met het geslachtsregister van Ezau 36:1; 37:1-2a	195
29	De huwelijkskeuze van Ezau en de trouw van God 36:2-3, 6-8, 31-39	200
30	'Jakob heb Ik liefgehad, Ezau heb Ik gehaat' I Maleachi 1:1-5	209
31	'Jakob heb Ik liefgehad, Ezau heb Ik gehaat' II Maleachi 1:1-5	218

Woord vooraf

Aan het ‘Woord vooraf’ van deel 1 heb ik weinig toe te voegen. Dat geldt ook voor de opzet. Opnieuw heb ik geen grote hoofdstukken gemaakt, zodat iedereen het kan gebruiken voor de stille tijd. De vragen zijn ook in dit deel geplaatst aan het einde van een paragraaf, met enige ruimte om zelf wat aantekeningen te maken. Tevens vind je er twee soorten kaders: ‘Merk op’ en ‘Weet je nog?’ Met deze kaders wil ik de lezer helpen om dingen terug te halen of tussentijds op te slaan, zodat de grote lijn kan worden vastgehouden.

In de ‘Inhoudsopgave’ zie je tevens een indeling voor bijbelkringen die aangeeft welke hoofdstukken bij elkaar genomen kunnen worden. Je vindt er vijf, maar als leiding kun je ook je eigen indeling maken.

Opdracht

Het eerste deel werd opgedragen aan Peter en Margreet van Kooten. In dat deel vind je in de *Opdracht* dat onze zoon Peter op 8 november 2014 plotseling op 37-jarige leeftijd overleed in het vliegtuig op terugreis van een zakenreis naar Azië. We hebben daarin ook onze diepe dankbaarheid en liefde geuit voor zijn lieve vrouw Margreet die in de kracht van de HEERE met de kinderen verdergaat. Haar wijze van leven met de HEERE is er ook het geheim van dat de kinderen wel hun vader erg missen, maar zij niet in negatieve zin door dit ingrijpende gebeuren beschadigd zijn. Ze mogen liefdevol en evenwichtig opgroeien. Het leek mijn vrouw en mij een goede gedachte om dit deel op te dragen aan de kinderen van Peter en Margreet, onze kleinkinderen Doreen, Aron en Jonne.

Tussen haakjes hebben we Yannick van der Cingel ingevoegd die met Doreen verkering heeft gekregen. Hij voelt als een eigen (klein)zoon. Margreet en wij zijn er dankbaar voor. We weten zeker dat Peter zijn dochter met een gerust hart aan hem zou hebben toevertrouwd.

Lieve kleinkinderen, jullie missen je vader. Het is hartverwarmend hoe ooms en tantes om jullie heen staan, maar niemand kan jullie papa vervangen. Jullie weten ook dat er niets belangrijkers is dan de hemelse Vader tot een Vader te hebben. Hij heeft ook aan jullie beloofd en verzegeld dat Hij jullie tot Zijn kinderen en erfgenamen heeft aangenomen (zelf mocht ik jullie dopen!). Wat dat betekent vertelt de Heere Jezus ons in

I God laat Jakob als Israël zich met Ezaü verzoenen

Genesis 32:1-33:11

- 1 Jakob verlangt naar verzoening met zijn broer Ezaü
32:1-8
- 2 Jakob zoekt de genade in de beloften van de HEERE
32:9-12
- 3 Jakob tracht door giften zelf de genade te bewerken
32:13-21
- 4 De HEERE worstelt met Jakob en breekt zijn kracht
32:21-25
- 5 De zon gaat op over Israël
32:26-32
- 6 Israël gaat Ezaü tegemoet
33:1-4
- 7 Jakob geeft 'mijn zegen' terug aan Ezaü
33:5-11

1 Jakob verlangt naar verzoening met zijn broer Ezau

Genesis 32:1-8

1 Ook Jakob ging zijns weegs en engelen van God ontmoetten hem. 2 Toen hij hen zag, zei Jakob: Dit is een leger van God! Daarom gaf hij die plaats de naam Mahanaïm. 3 En Jakob stuurde boden voor zich uit naar zijn broer Ezau, naar het land Seïr, het gebied van Edom. 4 Hij gebood hun: Dit moet u zeggen tegen mijn heer, tegen Ezau: Dit zegt uw dienaar Jakob: Ik heb als vreemdeling bij Laban gewoond en heb mij daar tot nu toe opgehouden. 5 Ik heb runderen, ezels, kleinvee, slaven en slavinnen, en ik heb iemand gestuurd om dit aan mijn heer te vertellen, opdat ik genade in uw ogen vind. 6 De boden kwamen terug bij Jakob en zeiden: Wij zijn bij uw broer, bij Ezau, aangekomen, en nu komt hij u tegemoet, met vierhonderd man bij zich. 7 Toen werd Jakob erg bevreesd en het benauwde hem. Hij verdeelde de mensen die bij hem waren, het kleinvee, de runderen en de kamelen in twee kampen, 8 want hij zei: Als Ezau bij het ene kamp aankomt en het verslaat, dan kan het overgebleven kamp ontkomen.

Jakob mag het beloofde land niet binnengaan zoals hij het verliet

Je kunt al betrekkelijk lang geleden verkeerd tegenover iemand gehandeld hebben, waaraan je af en toe terugdenkt, maar het is toch al weer ver weg. Dat wordt anders als je weet dat je bij een bruiloft of een verjaardag die persoon binnenkort weer ontmoeten zult. Nu moet je er voortdurend aan denken. Je krijgt het steeds benauwder. Je ziet het allemaal ook weer veel scherper voor je. Zo is het ook met Jakob. Hij keert nu terug. En daar wacht Ezau. We zullen zien dat hoe dichter hij Ezau nadert, hoe groter de angst wordt. Er speelt maar één naam door zijn hoofd: Ezau! Ezau die hij zo gemeen behandeld heeft. Ezau die uitgeroepen heeft: 'Als mijn vader overleden is, dan vermoord ik hem.' Hier gaan de hoofdstukken 32 en 33 over. Een verhaal om met spanning te volgen.

Het is voor de spanning van een verhaal meestal niet goed om van tevoren al te vertellen hoe het afloopt. Maar soms moet je iets meer weten om het verhaal te kunnen begrijpen. Dat is ook hier zo. Waar gaat het nu eigenlijk om in deze openbaring van de HEERE?

De HEERE wil niet dat Jakob als Jakob terugkomt in het beloofde land. Jakob moet vernieuwd worden. Want hoe is Jakob? Jakob leeft enerzijds uit Gods beloften, maar die beloften zijn hem niet genoeg. Jakob wil steeds weer handig handelen en zelf de touwtjes in handen hebben. Dat is heel herkenbaar. Zeker als je een leidinggevende positie hebt. Je wilt wel met de HEERE leven, maar tegelijk zelf de zaken onder controle hebben. En eigenlijk leef je dan niet vanuit en met de HEERE. Je gebruikt de HEERE als extra garantie voor je eigen handelen, maar niet als de enige garantie. Dit gaat de HEERE nu bij Jakob afbreken en vernieuwen. Houd dit vast, want dan begrijpen we de geschiedenis pas echt.

1. *Kun jij je voorstellen dat Jakob bij zijn terugkeer naar het beloofde land in zijn gedachten voortdurend met Ezau bezig is? Probeer in zijn schoenen te staan, wat komt er dan allemaal op je af?*

.....

.....

.....

2. *Kun je begrijpen dat de HEERE niet wil dat Jakob als Jakob terugkeert in het beloofde land? Hoe zie jij Jakob?*

.....

.....

.....

God stuurt engelen als voorboden

We lezen aan het begin van ons hoofdstuk in vers 1: *Ook Jakob ging zijns weegs*. Laban is vertrokken. Dit stukje van Jakobs leven is met verzoening afgesloten. Wat dat betreft kan hij in de toekomst bij Laban op visite gaan. Ze hebben een verbond gesloten.

Maar nu gaat Jakob verder. Jakob trekt vanuit Gilead richting het zuiden naar een zijrivier van de Jordaan, de Jabbok, waar het dal een goede ingang biedt. Jakob trekt dus langs de grens van het land waarvan de HEERE tegen Abraham zei dat Hij het hem wijzen zou, het beloofde land. Voor Jakob is dit het land waar hij geboren is. Maar het is ook het land waar de grond hem te heet onder de voeten werd. Het land waar hij uit weg moest vluchten, omdat Ezau gezegd had hem te zullen vermoorden als zijn vader niet meer zou leven. Hoe dichter hij het land nadert, hoe

meer hij vervuld wordt van angst. Hoe erg dat is, zal in de volgende verzen blijken. Maar wat gebeurt er eerst? Lees maar mee in vers 1b ... *en engelen van God ontmoetten hem.*

Precies op het moment dat Jakob op het punt staat het beloofde land binnen te trekken, laat de HEERE hem een geweldig leger engelen zien. Dat is wat! Toen hij vertrok en als zwerver moederziel alleen onder de blote hemel lag, heeft hij ook zo'n leger engelen gezien. Toen beloofde de HEERE hem: *Ik zal u terugbrengen in dit land, want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik gedaan heb wat Ik tot u gesproken heb.* (Gen. 28:15) En weet je wat heel apart is? *En engelen van God ontmoetten hem.* Hier wordt in het Hebreeuws het werkwoord *paga* gebruikt. Dat werkwoord werd ook gebruikt in 28:11 voor de plek die Bethel voor hem werd: *Hij bereikte (ontmoette, paga) de plaats waar hij overnachtte!* Jakob heeft het nog niet door, maar wij worden eraan herinnerd. Toen zag Jakob in een droom ook ineens engelen, waarna even later God Zelf tegen Jakob ging spreken. De boden bleken voorboden te zijn van de HEERE Zelf. En dat is hier nu ook weer zo. Jakob weet het nog niet, wij wel. Jakob weet misschien nog niet eens hoe hij dit leger moet uitleggen, maar hij hoopt zonder meer dat zij meetrekken en hem beschermen. Het is in ieder geval een bemoediging van de HEERE.

Wat is Jakobs reactie? Vers 2: *Toen hij hen zag, zei Jakob: Dit is een leger van God! Daarom gaf hij die plaats de naam Mahanaïm.* Dit is apart, Jakob ziet de engelen hier niet als boden die op en neer gaan, maar als een leger. En hij doet weer iets wat hij sinds Bethel niet meer gedaan heeft, hij geeft de plaats een naam: *Mahanajim* = dubbel leger (*ajim*, het Hebreeuwse tweevoud), dus twee legers.

3. *Wat roept de verschijning van de twee legers engelen aan Jakob bij jou op? Loopt er zo een directe lijn tussen vertrek en terugkeer? Zijn deze engelen te zien als voorboden van God Zelf?*

.....

.....

.....

Weet je nog?

Als Jakob vlucht naar Haran ontmoet hij in zijn droom bij Bethel engelen. Laat hij nu bij zijn terugkeer weer engelen ontmoeten! (*De zon gaat onder, Jakob dl. 1*, pp.145-147)

En daar komt nog eens bij dat én bij Bethel én bij zijn terugkeer het werkwoord ontmoeten valt (Hebr. *paga*). Het begin en het einde van de vluchtelingenperiode worden toch wel op bijzondere wijze met elkaar verbonden.

Jakob stuurt voorboden naar Ezau

De HEERE bemoedigt Jakob door hem te herinneren aan Bethel. Leeft hij hieruit? Weet hij zich omringd door de hemelboden van Bethel? Vers 3: *En Jakob stuurde boden voor zich uit naar zijn broer Ezau, naar het land Seir, het gebied van Edom.*

De hemelboden brengen Jakob op het idee wat hij zelf kan doen: boden uitsturen naar Ezau in het land Seir. Seir is het land waar Ezau is gaan wonen. En de naam is een woordspeling op Ezau's naam. Seir betekent namelijk *harig*. In Genesis 27:11 en 23 werd ons meegedeeld dat Ezau harig was.

Jakob wil toch iets doen. Maar waarom stuurt Jakob boden? Let maar op de boodschap die hij meegeeft (vv. 4, 5): *Hij gebood hun: Dit moet u zeggen tegen mijn heer, tegen Ezau: Dit zegt uw dienaar Jakob: Ik heb als vreemdeling bij Laban gewoond en heb mij daar tot nu toe opgehouden. Ik heb runderen, ezels, kleinvee, slaven en slavinnen, en ik heb iemand gestuurd om dit aan mijn heer te vertellen, opdat ik genade in uw ogen vind.*

Het is een warrige boodschap. Warrig omdat Jakob er eigenlijk omheen draait. Dit laat zien hoe chaotisch het bij hem vanbinnen is. En het is ook duidelijk waar hij zo mee in zijn maag zit, namelijk met de gestolen zegen van Izak. Wat hield die zegen onder andere in? Ik lees in Genesis 27:29: *Volken zullen je dienen, naties zullen zich voor je buigen. Wees heerser over je broers, de zonen van je moeder zullen zich voor je buigen.*

Let nu met name op de woorden: *Jij zult heerser zijn over je broers*. Maar wat zegt Jakob nu tegen de boden? 'Dit moet u zeggen tot mijn heer, tot Ezau: Dit zegt uw dienaar Jakob.' Jakob beschrijft zijn relatie met Ezau dus als die van een knecht tegenover zijn heer. Zelfs als we denken aan oos-

terse hoffelijkheid, is dit niet te verklaren. Die zou nooit leiden tot zo'n buitensporige nederigheid tegenover een tweelingbroer. Wat vervult het denken van Jakob? Een grote vrees en een schuldig geweten. Het is alsof Jakob de gestolen zegen wil terugdraaien. Alsof hij de zegen bij Ezau terecht wil laten komen, voor wie Izak de zegen bedoelde.

Maar waarom laat Jakob de boden dit niet onomwonden zeggen? In plaats daarvan laat hij ze een wonderlijke boodschap brengen: *Ik heb als vreemdeling bij Laban gewoond, en mij daar tot nu toe opgehouden. Ik heb runderen, ezels, kleinvee, slaven en slavinnen.* Nou en? Door te zeggen 'ik heb als vreemdeling bij Laban gewoond' geeft hij wel aan dat hij zich daar niet thuis gevoeld heeft. Anders zou hij wel zeggen: 'Ik heb *al die tijd* bij oom Laban *gewoond.*' Hij is er een vreemdeling gebleven, een tweederangs burger, een asielzoeker.

'... en heb mij daar tot nu toe opgehouden ...' en dan volgt er een hele opsomming van allerlei soorten dieren die hij verworven heeft. Wat moet Ezau daarmee? Het lijkt bijna kinderlijke trots om indruk te maken. 'Kijk eens, wat ik daar verworven heb.'

4. *Wat vind je van de boodschap die Jakob aan zijn knechten voor Ezau meegeeft? Worden de aanduidingen 'heer' voor Ezau en 'knecht' voor zichzelf, toevallig gekozen? Snaakt Jakob naar verzoening?*

.....
.....
.....

Weet je nog?

Jakob heeft bij Izak de zegen van Ezau gestolen. Deze zegen bevatte ook de profetie een heerser te zijn over de broers (*De zon gaat onder, Jakob dl. 1, p. 126*). Nu laat Jakob door zijn boden tegen Ezau zeggen dat hij de heerser is en Jákob de dienstknecht. Jakob wil de rollen om- en terugdraaien.

Genade vinden

De eigenlijke boodschap zit aan het einde van vers 5b: *... en ik heb iemand gestuurd om dit aan mijn heer te vertellen, opdat ik genade in uw ogen*

vind. Merk allereerst op dat Jakob Ezau opnieuw aanspreekt als ‘mijn heer’. En dan komt de boodschap *opdat ik genade in uw ogen vind*. Dit is een sleutelwoord in deze beide hoofdstukken: *chen* = gunst, genade.¹ Het is verbonden met het werkwoord dat ook enkele keren terugkeert: *chanan*, gunst, genade bewijzen.² In deze wollige boodschap is dus de bede opgesloten om genade, om vergeving van Ezau te mogen krijgen. Jakob snakt naar vrede, naar verzoening.

Zie, daar gaan de boden. Jakob zelf kan vanwege het vee niet zo snel vooruit. Bovendien moet hij geregeld enige dagen rust nemen om het vee op adem te laten komen. Het gaat hier dus om een langere periode die even kort verteld wordt. Lees maar mee in vers 6: *De boden kwamen terug bij Jakob*. De boden brengen geen direct antwoord van Ezau mee, ook geen dreigend antwoord. Ze zeggen tegen Jakob: *Wij zijn bij uw broer, bij Ezau, aangekomen, en nu komt hij u tegemoet, met vierhonderd man bij zich*. Op zichzelf hoeft dat helemaal niet verkeerd te zijn, maar als je geen goed geweten hebt, denk je alleen maar aan het ergste. Jakob vindt het angst-aanjagend. De korthed van de zin zorgt voor veel onzekerheid. Komt Ezau om hem koninklijk te ontvangen of komt hij hem met een leger tegemoet om hem af te straffen? Maar als dat zo is, waarom heeft hij dan de boden ongehinderd laten terugkeren? Geeft hij Jakob zo niet gelegenheid om zich voor te bereiden? Of voelt Ezau zich zo superieur dat hij er al van geniet om zijn broer eerst goed angst aan te jagen voordat hij de laatste klap uitdeelt? Het slaat in als een bom, lees vers 7 maar: *Toen werd Jakob erg bevreesd en het benauwde hem. Hij verdeelde de mensen die bij hem waren, het kleinvee, de runderen en de kamelen in twee kampen*.

Merk op!

Genade (*chen*) en genade bewijzen (*chanan*) zijn sleutelwoorden in Genesis 32 en 33.

Jakob als tacticus aan het werk

Hier ontmoeten wij weer echt Jakob. Hij is doodsbenauwd, en wat doet hij? Hij neemt eerst maatregelen. Hij verdeelt zijn bezit in twee legers,

¹ Gen. 32:6; 33:8, 10, 15.

² Gen. 32:14, 19, 21, 22; 33:10.

want – zo overweegt hij – als Ezaü met het eerste in gevecht gaat, kan het tweede ontkomen. Dit doet Jakob eerst. Hierná gaat hij in gebed. Een ontroerend gebed. En als hij opstaat, gaat hij geschenken samenstellen om Ezaü gunstig te stemmen.

Het gebed staat in het verhaal in het midden, maar voor en na het gebed gaat de slimme Jakob aan de gang om deze hopeloze zaak toch weer onder controle te krijgen. Is het niet heel herkenbaar? We bidden wel, maar we geven ons niet over. We proberen toch van alles en nog wat te bedenken om het zelf te regelen en te redden.

Ondertussen doe je nogal wat! Degenen die nummer één krijgen, worden aangewezen om de klap op te vangen en te sterven. Ze worden uitgekozen voor de dood. En wat is het bizarre? Hoe komt Jakob op de gedachte om twee legers te maken? In vers 2 zag hij twee legers van engelen! Zie je het? Wat de HEERE Jakob laat zien tot bemoediging, wordt voor hem tot een tactiek om zelf toe te passen om de zaak weer onder controle te krijgen. Jakob selecteert de een voor de dood en de ander voor het leven. We hoeven ons niet af te vragen waar wij hemzelf, zijn vrouwen en kinderen zullen vinden. Jakob doet dit eerst. Eerst zelf regelen en daarna bidden! Zo krijgt het zoeken naar verzoening een ongedachte wending.

Merk op!

Jakobs gebed staat in het midden van het nemen van maatregelen. Het is niet ‘bid en werk’, maar handig regelen - bidden - handig regelen.

- a. Het leger in twee legers.
- b. Het indringende gebed.
- c. Geschenken klaarmaken voor Ezaü.

5. *Kun jij je voorstellen dat de boodschap waarmee de knechten terugkomen Jakob in paniek brengt? Zie je Jakob vervolgens als tacticus aan het werk gaan voordat hij gaat bidden? Herken je hierin jezelf? Hoe komt dit? Wat is de eigenlijke oorzaak?*

.....

.....

.....

EERDER VERSCHENEN:

JAKOB
DEEL 1

DE ZON GAAT ONDER

GENESIS 24 - 31

dr. R. van Kooten

GROEN | BIJBELSTUDIE

Jakob – deel 1 – De zon gaat onder
ISBN 978-90-8897-177-8

JAKOB
DEEL 3

DE
**HEILZON
DAAGT**

GENESIS 45 - 50

dr. R. van Kooten

GROEN | BIJBELSTUDIE

Verschijnt D.V. voorjaar 2019:
Jakob – deel 3 – De heilzon daagt
ISBN 978-90-8897-207-2